

Дарина Хицюк
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ТЕМАТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ МЕМІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ (2025–2026 РР.)

В умовах тривалих криз інтернет-література у форматі мемів стала інструментом масової психологічної адаптації [11, с. 228 ;14, с. 244]. Суспільно-політичні меми дозволяють суспільству миттєво рефлексувати на виклики суспільного життя: економічні гойдалки, відключення світла та політичні скандали, трансформуючи гнів в об'єднавчий гумор. Однак, українські меми 2025-2026 років залишаються недостатньо вивченими.

Популярними темами для мемів в телеграм-каналах «Байдиківка», «Бро скинув мем» стали пости про зовнішню політику, допомогу Заходу, внутрішні новини та держбюджет, а також візуальні жарти про подорожчання бензину, графіки відключень світла, соціальні новини дня та виживання в умовах дедлайнів[7, с. 79]. В тіток-тренди (ПОВ-відео) - відеорефлексії на політичні новини, побут під час блекаутів та загальну адаптацію до воєнних реалій, соціальна несправедливість та політичні очікування. В тредс (текстовий мікроблогінг) - ціни та іронічні дописи-афоризми про емоційний стан.

Семіотичний аналіз цих мемів демонструє, що для аудиторії ключову роль відіграють маркери впізнаваності, а саме: відомі політики (Юлія Тимошенко, Ігор Коломойський), побутові ситуації, такі як відключення світла та замовлення речей під час обстрілу, економічні тригери – дорожчання продуктів харчування, бензину тощо. Споживачі цих мемів формують єдину спільноту, яка здатна миттєво розшифровувати та розуміти приховані соціальні сигнали[5, с. 48; 8, с. 120].

Семіотичний аналіз суспільно-політичних мемів демонструє реакцію суспільства на політичні скандали. Так, у популярному відеокейсі Юлія Тимошенко виправдовується за знайдені гроші в пакеті від «Нової пошти» (84,1 тис. лайків). У цьому контексті фірмовий пакет виступає знаком буденності. Такий атрибут життя пересічного громадянина різко й абсурдно контрастує з масштабною корупцією [1,с. 6]. Продовжує тему мем з Ігорем Коломойським, який називає ці суми «дрібницями» (221,2 тис. лайків), а його образ функціонує як символ олігархічної хитрості. В цих мемах гумор перетворюється на форму публічної критики [4, с. 328; 9, с. 82 ; 12, с. 15 ; 13, с. 1053].

Типова структура соціально-політичних мемів будується на різкому семіотичному контрасті[2, с. 376]. Мем поєднує серйозний інформаційний привід, наприклад фото посадовця або скандальну новину та побутовий

або абсурдний елемент, такий як, іронічний підпис, предмет щоденного вжитку тощо. Саме на цьому зіткненні офіційного та буденного будується комічний ефект. Така структура мему дозволяє аудиторії швидко зчитувати інформацію та за мить та перетворює мем на інструмент вірусної комунікації[15, с. 1].

Соціально-економічні кризи також впливають на тематику мемів [3, с. 62]. Наприклад, ставлення до електрокара кардинально змінилося: під час зимових блеаутів він був символом побутових труднощів, а навесні через подорожчання пального стає предметом заздрощів, адже забезпечує фінансову вигоду (15,2 тис. лайків). В дописі тредс про подорожчання маршрутки з 15 до 20 грн нова цифра «20» працює на семіотичному контрасті, стаючи самостійним знаком миттєвого фінансового шоку.

Вершиною візуалізації побутової стійкості [10, с. 72] став мем про замовлення люстри під час масованого ракетного обстрілу (30,8 тис. лайків). У ньому тригер смертельної небезпеки (вибухи, ракети) свідомо нівелюється абсолютно буденною дією. Цей візуальний контраст доводить феноменальну здатність українських людей ігнорувати смертельну небезпеку повсякденними життєствердним ритуалами і в такий спосіб демонструвати силу духу і супротиву.

Дослідження показало, що основна тематика суспільно-політичних мемів охоплює найгостріші виклики сьогодення: політичні скандали, економічну нестабільність та побутове виживання в умовах війни. Це доводить, що українське суспільство здатне на миттєву рефлексію щодо подій суспільно-політичного життя, використовуючи гумор як швидкий та ефективний захисний механізм і форму публічної критики. Крім того, нам вдалося виявити типову структуру таких мережових жартів: вона завжди базується на різкому контрасті, де серйозний інформаційний привід або стресовий тригер нівелюється буденним чи абсурдним знаком. Сенси, які утворюються в результаті осмислення подій в мемах, перетворюють цей фольклор на чесний історичний літопис 2025-2026 років, який збереже для нащадків реальну картину боротьби нації в кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Бронікова В. Мем як феномен публічного управління. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21028/Bronikova_Mem_yak_fenomen_publich%20noho_upravlinnia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Дзюбіна О. І. Класифікація, структура та функціонування інтернет-мемів. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/2/90.pdf>
3. Зінченко О. В. Психологічний аналіз явища інтернет-мемів. URL: https://tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2017/12.pdf

4. Кубай М. С. Візуальний гумор і меми як інструмент політичної комунікації у соціальних мережах. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/43752/1/1.pdf>
5. Левицький Б., Чоп Т. Інтернет-меми як форма віртуальної комунікації. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18521/2/Mig_nauk_conf_2016_Levytskyu_B-Internet_meme_as_a_phenomenon_48.pdf
6. Масімова Л. Г. Семіотика як метод дослідження в соціальних комунікаціях. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1085/1/L_Masimova_SMSK_GI.pdf
7. Рязанов А. С. Меми в українській інтернет-журналістиці. URL: <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/15005/13954>
8. Соседко К. Д. Інтернет-мем як інтелектуальний продукт колективної творчості. URL: <https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/171>
9. Храбан Т. Прагматичний аспект функціонування інтернет-мемів. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/20_2018/part_3/17.pdf
10. Чернявська Л. В., Кутова О. С. Явище візуалізації в інтернет-мемах. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv/cgiirbis_64
11. Klinger, K. How Climate Crisis Memes Mobilize Social Media Users. URL: <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/viewFile/6658/3238>
12. Msimanga, M. The Politics of Laughter: Political Uses of Memes. URL: <https://www.mdpi.com/2673-5172/6/4/204>
13. Pentzold, C. Political Absurdity and Parodic Memes in the Sharpiegate Affair. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/viewFile/18418/3689>
14. Schickinger, P. Core Motives for the Use of Political Internet Memes. URL: <https://jspp.psychopen.eu/index.php/jspp/article/view/6377/6377.html>
15. Zhou, Y. Memes for rapid engagement: A study of memes in an intense and time-sensitive political discourse on Reddit. URL: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/14179/12065>